

MERMER ARANMALI MI ?

Deniz İskender ÖNENÇ*

Mermer çağlar boyunca insanların yaşadıkları ortamlarda, yapı ve sanatsal tasarımlarında kullanılarak tarihsel çağların simgesi olmuştur. Günümüzde gelişmiş ülkelerin mevcut ekonomik güçlerine sahip olmalarında, doğal kaynaklarını etkin kullanma büyük rol oynamıştır. Jeolojik evrim gereği, ülkemizde geniş zaman aralığında oluşmuş, sedimanter, metamorfik, magmatik ve volkanik kaya oluşumları bulunmaktadır. Bu kaya gruplarına bağlı olarak gelişmiş çeşitli renk ve desenlerde mermerlerimiz bulunmaktadır.

Mermer, Körfez savaşı döneminde bile artarak devam eden rakamlar sunmuştur. O dönemde ekonomi durgun olmasına rağmen, canlı ve ayakta kalan tek sektör imajını vermiştir. Ülkemizin 1957 yılındaki 7 m³lük blok ihracatı, zamanın gelişmemiş teknolojisi ile üretim yapılmasından kaynaklanmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren sürekli gelişim gösteren Türkiye'nin mermer ihracatı 1991 yılında 34 milyon dolar iken, 2000 yılında 189 milyon dolar seviyelerine yükselmiş, 2001 yılı sonunda da 223,5 milyon dolara ulaşmış ve madencilik sektöründe birinci sıraya oturmuştur.

2002 yılında madencilik ihracatı 630 milyon dolar olmuştur. Mermer 302,9 milyon dolarla ilk sırayı almıştır. Bor ihracatı 190 milyon dolarla ikinci sırada kalmıştır. 2004 yılında mermer ihracatımız 626 milyon dolarla madencilik ihracatının % 51'ini oluşturmuştur. Türkiye mermer potansiyelinin binde birini işleterek blokta dünya üçüncüsü, işlenmiş üründe dünya dördüncüsü olmuştur. 2004 yılı ihracatımızın %75'ini işlenmiş ürün, % 9 unu yarı mamul ve %16'sını da blok oluşturmuştur. 2005 yılı ihracat rakamlarının %40 artacağı düşünülmektedir.

Ocak işletmelerinin % 32 si Ege Bölgesi, % 26 sı Marmara Bölgesi, % 22 si İç Anadolu Bölgesi, % 3'ü Doğu Anadolu Bölgesi ve % 1'i de Güney-

doğu Anadolu Bölgesinde bulunmaktadır. Karadeniz Bölgesi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki işletmelerin artırılması ve aramaya önem verilmesi gerekmektedir. Bölge mermer potansiyeli yönü ile çok zengindir.

Ülkemizde her türlü renk ve desende mermer bulmak mümkündür. Özellikle ocak işletmeciliğinin çok az yapıldığı bölgelere bakıldığında, MTA Genel Müdürlüğü'nün mermer aramasına ne kadar çok ihtiyaç duyulduğu yukarıda verilen örnekte görülmektedir. Firmaların AR-GE yatırımları bulunmadığından, buradaki arama açığını kim kapatacaktır?

Dünya mermer ticaretinde yeni traverten ve mermer türleri istenmektedir. Bu potansiyel ülkemizde bulunmasına karşın, arama faaliyetlerinin olmaması sonucunda dünya mermer piyasasında istenilen yerlere varılamamıştır. Dünya mermer potansiyelinin yaklaşık olarak % 40'ı ülkemizde bulunmaktadır (İGEME).

Dünya mermer işletmeciliğine baktığımızda yıllar önce yer altı işletmeciliğine başlanmış olup I kumtaşı, konglomera, diaspor ve gnays türü kayaların mermer olarak işletildiklerini görmekteyiz. Ülkemizde ise yukarıda bahse konu olan kayalar işletilmemektedir. Daha doğrusu bunlara yönelik bir yaklaşım bile bulunmamaktadır. Yer altı işletmeciliğine 20 yıl önce başlamış olan Avrupalı, mermercilik sektöründe "Mermer Hastanelerini" geliştirmiş ve taşta yeni bir anlayışla yaklaşmaktadır. Acaba bu anlayış taşta saygıdan mı kaynaklanmaktadır? Evet, üretilen bloğun iyileştirilerek piyasalara sunulması, taşta saygıyı göstermektedir.

Dünyada benzeri olmayan Elazığ Vişne, Osmaniye ilinde "Osmaniye Kırmızısı" adı altında çıkartılmaktadır. Aynı zon Elazığ'a uzanarak Elazığ Vişne adını almaktadır. Buradan Baykan'a Adilcevaz'a ve Çukurca'ya geçerek yurdumuzu terk etmektedir. Bu ara zonlarda arama yapılmalı, kumtaşı, konglomera ve diğer doğaltaş potansiyeline yönelik çalışmalarda bulunulmalıdır.

* Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Maden Etüt ve Arama Dairesi Başkanlığı, Ankara